

RECENZE

Cestopis v básních

NAD ČERSTVĚ OCENĚNOU SBÍRKOU PETRA HRUŠKY

Za svou loňskou sbírku *Spatřil jsem svou tvář* obdržel její autor Petra Hruška (nar. 1964) letos cenu Magnesia Litera v kategorii poezie. Jde o autorovu v pořadí osmou sbírku a pojednává o cestě portugalského mořeplavce Fernãa de Magalhãese kolem světa roku 1522, respektive vychází ze zápisů Antonia Pigafetta, jednoho z osmnácti přeživších výpravu, jenž je po návratu předložil jako zprávu z cesty.

Hruška vychází z tohoto textu, připomíná ho a obrábí po svém – jeho sbírka tedy spadá do kategorie uměleckého komentáře předchozího významného díla, přesněji: je to umělecký zápas s ním. (Není to v tuzemské poezii novinka, stejně postupoval třeba Jiří Kolář ve sbírce *Mistr Sun o básnickém umění*.) Hruškova kniha je pěkně vybavena, texty jsou, stejně jako u předešlé autorovy knížky *Nikde není řečeno* (2019), v doprovodu reprodukcí obrazů oceňovaného malíře Jakuba Špaňhela, nechybí mapa světa s trasou slavné námořní výpravy, čísla stran jsou vyvedena jako měřítka mapy, jednotlivé básně nemají názvy zapsané slovem, nýbrž čárkovými kódy (zda je to platný znakový systém, anebo jeho smyšlená parafráze z dílny autora, těžko říct), v obsahu pak jsou tyto kódy doplněny coby titulem prvním veršem. Každopádně je kniha vypravena krásně, ostatně platí se za ni tři sta korun, už jejím designem je signalizováno, že stojí za pozornost.

LUKÁŠ NOVOSAD

Petra Hruška: *Spatřil jsem svou tvář*. Host, Brno 2022, 72 str.

Sestává z tří oddílů: z básně *Kotvily při pobřeží*, jež funguje jako poetický vstup a popis plavidla před vyplutím, následně z obsáhlého oddílu *Papoušci v zrcadlech*, čítajícího třicet osm čísel a popisujícího samotnou cestu kolem světa, a ze závěrečného vyznání Pigafettovi *Přetížená loď*, které ztvárňuje návrat přeživších výpravy a jejich odkaz dějinám. Už na tomto dělení je zřetelná strojenost výsledku: má úvod, stať a závěr, je promyšlen a vystavěn jako slohové cvičení, jako doklad, že poezie je víc konstrukt, úvaha a pečlivě odvedená literární práce než spontánní energie. V kontrapunktu s tím jsou kejkle titulu svazku: proč je v něm kurziva? Nese význam, anebo je to vizuální hříčka, jedna z falešných stop, aby čtenář přemýšlel nad významy bezvýznamného? Vždyť v básni, z níž titul vzešel, kurziva není, a jinde značí citaci Pigafetta či slova z jazyků Tichomoří.

Úvodní čísla sbírky si pohrávají s posunutými významy, s poetickou předností nahlédnout věci jinak: „Ovšem i domy pouze předstíraly, / že nejsou loděmi. / Další se zdvihala v kostele. / Starý stůl v krčmě léta odploval, / (...) / Kam se člověk podíval, / ve všem byla loď.“ Vzápětí, už po vyplutí: „Bedny se zrcátky se překotily. / Spatřil jsem svou tvář, / spatřil jsem svou tvář, / spatřil jsem svou tvář tolikrát, / až jsem couvnuł.“ Verš se u Hrušky spíš kryje s větou, čímž je podepřen dojem věčnosti popisů – konstatování, že básnický text je neméně důležitým, ale až sekundárním projevem záznamu provedené cesty, neboť prvním byla prostá zpráva o ní. Druhé citované místo je z třetí básně knížky, ale tam se mění její charakter z obdivného nahlížení v publicistický záznam a ironický komentář lidského prožitku kdysi a nyní. Ke čtení jsou senzace jako z lifestylových médií: „Tapíří maso vaří se celý den.“ Smyslná slova daleké fauny a flóry: nártoun, sassafras či guanako. Obrazy důmyslné: „Ráno v mlhách. / K boku plachetnice / přirazila kánoe / plná plačících nohou.“ Ploché: „Listí křivých stromů na zemi ožívá / a rozbíhá se kolem. / Ptáci svítí.“ I „filozoficky“ pojaté: „Když jsme pluli kolem, / náhle se zeptal tesař, / co je zbytečnost.“

Celkově jde o střet velkých uvědomění s banálními zážitky čili pokus dovodit, jak všelijak se spolu asi střetali domorodci s cizáky, co na druhých koho překvapovalo či dráždilo. Popisy tvarů a denních dob jsou imaginativnější než popisy dějů: „Hadr na zábradlí / se ani nepohnul“ vs. „Odpoledne jsem vystoupili / na podivném ostrově. / Všechno se nás týkalo.“ Výsledkem je otázka zhruba z půli knihy, báseň jednoho nevysvětleného verše: „Ticug?“ Zřejmě praví, že objevit a pochopit celý svět je nemožné. Stejně tak se lze ptát nad předvedenou sbírkou: Vskutku? ■

